

WAT ZIE JE (NIET)?

ALLES OVER NIET-OBJECTIVEERBAAR LETSEL

WAA-JAARCONGRES 2015

Vrijdag 27 november 2015 / Media Plaza te Utrecht

5
KONINKRIJK
PO
ADVOCATEN

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

GAIA

Accreditatiepunten bij GAIA aangevraagd

**WERKGROEP
ARTSEN
ADVOCATEN**

2 juridische en 3 beroepsvaardigheden

WAT ZIE JE (NIET)?

ALLES OVER NIET-OBJECTIVEERBAAR LETSEL

De Werkgroep Artsen Advocaten (WAA) brengt artsen en juristen samen, zorgt voor kennisoverdracht en streeft ernaar dat zij elkaars taal leren begrijpen. Zo worden tijdens het WAA congres kennis en ervaringen uitgewisseld, dit jaar met als onderwerp *'Wat zie je (niet)?'* en de subtitel *'Niet-objectiveerbaar letsel'*. Artsen en verzekeraars zijn steeds meer geneigd om letsel dat niet direct zichtbaar en objectief verklaarbaar is, af te doen als niet of slechts kortstondig aanwezig. Dat veroorzaakt veel onbegrip en strijd tussen slachtoffers en verzekeraars.

Zien we het niet of is het er niet? Waar moet je als slachtoffer doorheen om begrepen te worden? Hoeveel mag van het slachtoffer verwacht en geveerd worden en hoe lang? Verzekeraars zijn geneigd om alleen te betalen als ze alles begrijpen. Hierdoor neemt de druk op slachtoffers toe om 'hersteld te zijn' ondanks voortdurende klachten. Hoe kunnen we daar als beroepsgroep mee omgaan? En missen we daarbij niet de nodige tools om verzekeraars op andere gedachten te brengen?

Tijdens het congres zullen sprekers uit verschillende disciplines een ander, nieuw licht op deze problematiek laten schijnen. Kom daarom naar het WAA-jaarcongres want voor iedereen geldt: objectief gezien kun je altijd bijleren!

WAAR GAAT HET JAARCONGRES OVER?

Op dit jaarcongres van de Werkgroep Artsen Advocaten zullen diverse sprekers vanuit velerlei invalshoeken en specialismen hun ervaringen en bekwamheden met u delen over somatisch onvoldoende verklaarbare klachten, oftewel niet-objectiveerbaar letsel. De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Bestaan niet-objectiveerbare klachten?
- Hoe gaat de medische beroepsgroep hiermee om?
- Hoe vertalen de juristen dit naar hun praktijk?
- Zijn er andere invalshoeken om klachten te begrijpen en te accepteren?
- Waar liggen de knelpunten bij whiplashzaken en wat zegt de huidige rechtspraak?
- Wat is het belang van psychiatrische diagnostiek?
- De (on)zichtbaarheid van anesthesie
- Vermoeidheid als moeilijk objectiveerbare klacht
- Wat zegt de rechter bij onzeker causaal verband bij aansprakelijkheid?

VOOR WIE IS HET JAARCONGRES BEDOELD?

Bent u professioneel werkzaam op het gebied van aansprakelijkheidsrecht en/of personenschade (waaronder begrepen medische tuchtzaken) zoals letselschadeadvocaat, stafjurist, rechter, arts/medisch specialist of medisch adviseur? Of bent u gewoon geïnteresseerd in het thema 'niet-objectiveerbaar letsel'? Dan mag u dit jaarcongres niet missen!

WAAR?

Het WAA-jaarcongres vindt plaats in het Media Plaza te Utrecht. Deze bijzondere locatie is gelegen in de Jaarbeurs in Utrecht. De locatie is goed bereikbaar met het openbaar vervoer en er is voldoende parkeergelegenheid in het geval u met de auto komt.

PROGRAMMA

27 NOVEMBER 2015

9.00 UUR ONTVANGST

9.30 UUR WELKOMSTWOORD
Boudewijn Gunning, voorzitter WAA
Sabine Uitslag, dagvoorzitter

9.45 UUR WHIPLASH – OP ZOEK NAAR OPLOSSINGEN
Petra Oskam, advocaat

Ieder jaar betreft een aanzienlijk deel van de verkeersongevallen in Nederland een whiplash-ongeval. Dat is niet de enige reden waarom veel personenschadezaken over whiplash gaan. Whiplashzaken leiden in de personenschadepraktijk tot veel discussie omdat bij een substantieel deel van de gevallen waarin een benadeelde stelt aan whiplashklachten te lijden, een 'medisch substraat' ontbreekt. Wat is de huidige lijn in de rechtspraak en waar liggen de knelpunten?

10.30 UUR VERMOEIDHEID ALS MOEILIK OF NIET-OBJECTIVEERBARE KLACHT?
Nicole Voet, revalidatiearts

Ook bij niet-aangeboren hersenletsel (NAH) kun je tegen het probleem aanlopen dat niet alle klachten en beperkingen geobjectiveerd kunnen worden. Nicole Voet zal aan de hand van een casus uitleg geven over de (on)mogelijkheden van diagnostiek om onderscheid te maken tussen objectiveerbaar en niet-objectiveerbaar letsel. Zo kan vermoeidheid als een passende klacht en beperking gezien worden bij mensen met ernstig NAH, maar dat is niet altijd het geval. En hoe diagnosticeer je mensen met een chronisch vermoeidheidssyndroom die claimen bijna niets te kunnen doen vanwege uitputting?

11.15 UUR PAUZE

11.30 UUR ERVARINGEN EN UITDAGINGEN IN DE WERELD VAN DE ANESTHESIE
Jenny Vieveen, anesthesist

Veel mensen krijgen vroeg of laat in hun leven met een operatie en dus anesthesie te maken. Nu is de operatie en de chirurg wel zichtbaar, maar de anesthesie is een soort black box. Het handelen van de anesthesist is omgeven door een geheimzinnige mist. Misschien zijn er daarom wel zoveel horrorverhalen in omloop over wat er wel allemaal niet mis kan gaan tijdens de anesthesie. Van geheugenverlies tot verlammingen en zelfs de dood toe. Jenny Vieveen leidt u vandaag rond in de wereld van de anesthesie en besteedt daarbij aandacht aan de complicaties die kunnen optreden bij zowel algehele als locoregionale anesthesie, maar ook aan de complicaties of klachten die niet aan het handelen van de anesthesist kunnen worden gerelateerd.

12.30 UUR LUNCH

PROGRAMMA

27 NOVEMBER 2015

13.45 UUR 'FEKTEN EN MENNINGEN' - EEN RONDGANG LANGS ZIEKTE,
DIAGNOSTIEK EN DOEN ALSOF
John Schoutrop, psychiater

Vaak is de psychiatrische expertise de laatste reddingsboei wanneer de diagnostiek onduidelijk is, objectiveerbare somatische afwijkingen ontbreken of wanneer twijfel bestaat over de vraag of de klachten en beperkingen wel 'echt' zijn. De houding ten aanzien van de psychiater en zijn uitspraken is echter ambivalent. Ondanks de hoge verwachtingen blijft psychiatrische diagnostiek volgens velen een vage bezigheid. Is dit terecht?

14.30 UUR ONZEKER CAUSAAL BIJ LETSELSCHADE
Luuk Reurich, rechter

Een arts overtreedt een civielrechtelijke norm. Vaststaat dat de patiënt ernstig is beschadigd. Is die schade echter het gevolg van de normschending door de arts? Causaal verband is de 'missing link' tussen de fout van de arts en de schade bij de patiënt. Dat verband kan immers meestal niet onomstotelijk worden vastgesteld. Daarnaast spelen ook vaak andere causale kwesties een rol, zoals een verhoogde vatbaarheid voor ziektes bij de patiënt of een genetische kwetsbare aanleg. Deze problematiek is ook in andere letselschadezaken aanwezig. De wetgever heeft een aantal technieken ontwikkeld om die causale onzekerheid te overwinnen. Recente jurisprudentie van de Hoge Raad heeft daar nieuwe belangrijke technieken aan toegevoegd. Luuk Reurich maakt inzichtelijk op welke wijzen een rechter onzeker causaal verband kan 'overwinnen', ook bij onvoldoende verklaarde klachten.

15.15 UUR PAUZE

15.30 UUR METAFYSICI MET BEF
Hans Evers, geestelijk verzorger LUMC

'Wat doet het met je als je koste wat kost gaat voor je recht? Wat lever je in? Alles! Je kunt zó ongelofelijk kapot gaan!' (citaat medewerker helpdesk van een Nederlandse gemeente). Deze uitspraak had ook een letselschadeadvocaat kunnen doen. Zij beseffen als geen ander dat zij soms niet alleen een oplossing maar ook een onvermijdelijk deel van de last van de cliënt zijn. Zij kennen de dagelijkse dilemma's bij de behandeling van 'niet-objectiveerbare' klachten. Doen of laten? Wat is de 'winst' of wie 'wint'? Hoe lang houdt je het zelf gemotiveerd vol? Word je een uitgebrande pleiter voor het onbespreekbare; een metafysicus met bef?

Aan het einde van de dag stelt Hans op interactieve wijze het concrete dilemma vast dat ons in 2015 gezamenlijk het meest bezighoudt. We onderzoeken de praktische, ethische, traditionele en ideële dimensies die in het geding zijn. De afronding omvat een inspirerend besluit en een top tien van praktische handvatten ten gunste van een dragelijke beroepspraktijk voor de cliënt en voor u.

16.30 UUR DISCUSSIE EN AFSLUITING

17.00 UUR BORREL

WIE ZIJN DE SPREKERS?

DR. BOUDEWIJN GUNNING *Voorzitter WAA*

Boudewijn is neuroloog en psychiater, gespecialiseerd in kinderen met een moeilijk behandelbare epilepsie.

DRS. SABINE UITSLAG *Dagvoorzitter*

Sabine is voormalig Tweede Kamerlid voor het CDA en heeft gewerkt voor het wetenschappelijk instituut van deze partij. Ze is verpleegkundige en gezondheidswetenschapper (Universiteit Maastricht) en voltooide de Top Class Bestuurskunde in de Gezondheidszorg aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam.

MR. PETRA OSKAM

Petra is advocaat bij Kennedy Van der Laan, gespecialiseerd in letselschade-, aansprakelijkheids- en verzekeringszaken. Ze publiceert regelmatig in tijdschriften over whiplashzaken en fraude in de letselschaderegeling. Daarnaast geeft zij cursussen en lezingen en is zij docent voor het Instituut voor Juridische Opleidingen (IVJO) en voor het vak Verdieping Aansprakelijkheid en Verzekering aan de Vrije Universiteit.

DRS. NICOLE VOET

Nicole werkt als revalidatiearts in opleiding in combinatie met een promotietraject in het opleidingscircuit UMC St Radboud te Nijmegen en RMC Groot Klimmendaal te Arnhem. Inmiddels heeft zij drie artikelen en vier boekhoofdstukken (mede) gepubliceerd over vermoeidheid en training bij neuromusculaire aandoeningen. In 2015 zal zij haar opleiding tot revalidatiearts afronden.

DRS. JENNY VIEVEEN

Jenny is medisch specialist in anesthesie in VUmc Amsterdam. Binnen de anesthesiologie zijn haar aandachtsgebieden 'Simulatie onderwijs' en 'cardio-anesthesie'. Tijdens simulatie onderwijs werkt zij voornamelijk aan communicatie en menselijke interacties om de kans op het maken van fouten te verlagen. Het specialisme cardio-anesthesie betreft het verzorgen van narcose tijdens open hart operaties.

DR. JOHN SCHOUTROP

John heeft een eigen praktijk voor psychiatrie en psychotherapie in Nijmegen. Hij is werkzaam geweest in verschillende psychiatrische ziekenhuizen op het gebied van de volwassenenzorg en management en is momenteel als consultant verbonden aan Ergatis (Arbeid en Gezondheid). John is geregistreerd als medisch specialist in de duikgeneeskunde en lid van de Nederlandse Vereniging voor Medisch Specialistische Rapportage.

MR. DR. LUUK REURICH

Luuk werkte gedurende vijf jaar als rechter op de rechtbank Haarlem en doceerde daarnaast aan de Universiteit van Leiden, alwaar hij in 2005 promoveerde. Thans is hij nog verbonden als raadsheer aan het Gerechtshof te Den Haag en geeft hij diverse cursussen aan advocatuur en rechterlijke macht op het terrein van het vermogensrecht, verbintenissenrecht en aansprakelijkheidsrecht.

DRS. HANS EVERS

Hans Evers is specialist in de begeleiding van multidisciplinaire teams bij het zoeken naar passende zorg op Intensive Care afdelingen van een academisch ziekenhuis. Hij doceert moreel beraad en morele counseling. Hij begeleidt onder andere letselschadecliënten in het omgaan met het onderhandelingsproces zodat zij niet alleen tot hun recht komen maar ook nog overeind blijven.

HOE MELDT U ZICH AAN VOOR HET WAA-JAARCONGRES 2015?

INSCHRIJVEN

U kunt zich inschrijven via onze website www.waa.nl.

MEER INFORMATIE

Op de website www.waa.nl vindt u meer informatie over het congres. Mocht u een inhoudelijke vraag hebben, neem dan contact op met Eric Brons, medeorganisator van het congres, telefoon: 070-3141900, e-mail: brons@haagrecht.nl.

KOSTEN

Bent u WAA-lid? Dan zijn aan het congres geen kosten verbonden, tenzij u zich wel aanmeldt en zonder afmelding niet aanwezig bent.

Bent u geen WAA-lid dan bedraagt het inschrijfgeld € 495,- (excl. btw). Dit is inclusief de kosten van koffie, thee, lunch en borrel. Na aanmelding ontvangt u een bevestiging, routebeschrijving en de factuur. Eventuele parkeerkosten zijn niet inbegrepen bij het inschrijfgeld.

ANNULERINGSREGELING

Indien WAA-leden zich wel aanmelden en zonder afmelding niet verschijnen, wordt een bedrag van € 250,- in rekening gebracht (registreren is bij aankomst verplicht).

Bent u geen WAA-lid dan kunt u zich tot drie weken voor het congres zonder kosten afmelden.

Bij afmelding van drie tot twee weken voor het congres wordt € 50,- in rekening gebracht.

Van twee tot één week voor het congres wordt € 100,- doorbelast; indien u vanaf één week voor het congres afmeldt, wordt € 200,- gefactureerd. Bij het niet verschijnen zonder afmelden, bent u het volledige inschrijfgeld verschuldigd.

Afmelden dient per e-mail te geschieden bij congres@waa.nl.

*Meld u aan via de website van de
Werkgroep Artsen Advocaten: www.waa.nl*

